

Софія Заболотна,

здобувачка ОС «Магістр» I курсу,

факультет іноземних мов,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

МУЗИЧНА ЛЕКСИКА У МАС-МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Будучи засобом формування та репрезентації мовної картини світу, музика є невід'ємною частиною життя суспільства. Ця сфера, поряд із сферами мистецтва, економіки та багатьма іншими, акумулює культуру того чи іншого соціуму. Водночас антропоцентричний підхід підказує, що сприйняття музики кожною окремою людиною є унікальним. Оцінки різних людей разом формують невичерпне багатство мови музики.

Музика має довгу історію розвитку, в процесі якої склалося досить розгалужене об'єднання лексики. Цей факт дозволяє виділити семантичну сферу «музика». За сферою функціонування музичної лексики та ступеня професійної підготовки комунікантів О. Чурсін виділяє в аналізованому семантичному полі два різних за обсягом і по змісту пласта: загальноживана музична лексика (ЗМЛ) та термінологічна музична лексика (ТМЛ) [4, с. 4].

ЗМЛ – це «лексика музичної сфери, зрозуміла і використовується всіма людьми, незалежно від їхньої приналежності до світу музики – споживачами (music lovers)» [4, с. 9]. Так, наприклад, «у мовній свідомості середньостатистичної особистості досить чітко представлені різні напрями та жанри музики» [3, с. 111]. Розглянутий пласт знань є значною складовою лексику кожної людини. Носії мови асоціюють музику з тим, що збагачує їхній внутрішній світ. Відповідно до результатів досліджень, домінантами асоціювання виступають групи музичних інструментів, музичні терміни та асоціації, пов'язані з «технічною» стороною сприйняття музики [3, с. 111].

ТМЛ – це «лексика мови музики, що характеризується моносемантичністю та приналежністю до сфери професійного спілкування музикантів та музикознавців (musicians)» [4, с. 9].

Н. Ткаченко, займаючись питаннями систематизації музичних термінів, дотримувалася комплексного підходу та враховувала «сміслові значення слова, його місце в загальній лексичній системі, походження, вживання, сфери застосування та експресивно-стилістичну характеристику» [2, с. 69]. Вона запропонувала наступну тематичну класифікацію: 1. Музичні інструменти та їх складові частини. 2. Співочі голоси та їх регістри. 3. Музичні колективи. 4. Професії, спеціальності, амплуа. 5. Дії, процеси праці. 6. Жанри, види, галузі музики. 7. Окремі музичні твори та їх частини. 8. Музичні форми та їх елементи [2, с. 70].

Н. Надольська також провела класифікацію музичної лексики і в результаті дослідження нею було виділено такі групи: 1. Назви музичних інструментів та їх частин. 2. Назви співочих голосів та їх регістрів. 3. Слова, що позначають динаміку, темп та характер виконання. 4. Назви жанрів, видів, галузей музики. 5. Назви окремих музичних творів та їх частин. 6. Назви музичних колективів та груп. 7. Назви осіб, діяльність яких пов'язана з музикою, з музичним театром [1, с. 17].

На думку О. Чурсіна, у структурі лексико-семантичного поля музичної лексики знаходять реалізацію такі семантико-тематичні групи, як:

- 1) форми музичних творів;
- 2) музичні інструменти;
- 3) технічні засоби створення, виконання та зберігання музичних творів на носіях;
- 4) люди, які створюють музичні твори;
- 5) люди, для яких створюються музичні твори (слухачі/фанати);
- 6) характеристика виконання музичного твору/вказівки музиканту;
- 7) характеристика сприйняття музичного твору слухачем;
- 8) музична бізнес-індустрія [4, с. 15].

Серед лексем, що входять у семантичну сферу «музика», ми виділяємо наступні лексичні групи, одиниці яких схильні до процесу метафоризації та представлені в нашій картотеці: • найменування музичних інструментів; • найменування музичних творів; • найменування музичних жанрів; • найменування музичних ладів; • найменування прийомів гри на музичних інструментах та музичних штрихів; • найменування музичних темпів та динамічних відтінків.

Крім перерахованих груп, ми розглядаємо групу «прецедентні феномени зі сфери музики», оскільки їх використання в мас-медійному дискурсі поширене і демонструє принципи функціонування в даному виді дискурсу лексики, що виконує експресивну функцію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Надольська О. М. Лексикологія музичного виконавства. Теоретичні основи та системний аналіз : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.02. Суми, 2006. 21 с.
2. Ткаченко Н. Г. До історії музичної термінології. *Мова, свідомість, комунікація*. 1998. Вип. 5. С. 69-80.
3. Черняк В. Д. Сучасна музика у спектрі асоціацій мовної особистості. *Філологічний вісник. Серія: Психолінгвістика освіти*. 2013. №4. С. 110-115.
4. Чурсін О. В. Функціонально-семантична характеристика сучасної англійської музичної лексики: когнітивно-фреймовий підхід : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Луцьк, 2009. 23 с.